

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av vissa lagar som gäller undervisningsväsendet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete skall ändras.

Bestämmelsen om avgångsåldern för en lärare i gymnasiet föreslås bli preciserad. Det föreslås att till gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning fogas bestämmelser enligt vilka studierna i gymnastik och hälsokunskap fortfarande skall vara frivilliga för studerande som deltar i läroavtalsutbildning och för vuxenstuderande i gymnasiet som har inlett studierna före lagens ikraftträdande. Enligt förslaget skall det till lagen om yrkesutbildning också fogas bestämmelser om läroavtalsutbildning för företagare.

Det föreslås att i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet tas in bestämmelser om statsunderstöd som särskilt beviljas undervisning på samiska och i samiska, finansiering av yrkesinriktade grundexamina som avläggs genom fristående examen utan studier före examen, skyldigheten för den kommun där en övningsskola i samband med ett universitet finns att delta i skolans anläggningskostnader i fråga om de lokaler som den grundläggande utbildningen

förutsätter samt det pris per enhet som skall tillämpas på studerande som påbörjat studier i ett vuxengymnasium eller vid ett gymnasiums vuxenlinje. De priser per enhet som läggs till grund för finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning föreslås bli graderade så, att priserna per enhet inom utbildning som förbereder för en yrkesexamen och specialyrkesexamen är högre än i annan yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning. Det föreslås att grunderna för beräkning av hemkommunernas betalningsandelar i fråga om elever vid statliga och privata skolhem skall förenhetligas. Vidare föreslås att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete skall ändras så att den betalningspost som är avsedd att betalas 1999 av de statsandelar i det utgiftsbaserade statsandelssystemet som ännu är obetalda skjuts fram att betalas 2002.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 1999 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 1999.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Avgångsåldern för lärare i gymnasiet samt undervisningen i gymnastik och hälsokunskap för vuxenstuderande i gymnasiet och för studerande som deltar i läroavtalsutbildning

Det föreslås en lagteknisk precisering i 43 § 3 mom. *gymnasielagen (629/1998)* som

gäller avgångsåldern för personer i en tjänst eller uppgift i gymnasiet. Det föreslås att omnämmandet av val av pensionsålder enligt det tidigare pensionssystemet stryks i momentet, eftersom ikraftträdelsebestämmelserna i lagen om ändring av 45 § *gymnasielagen (105/1989)* och ikraftträdelsebestämmelserna i lagen om ändring av lagen om statens pensioner (103/1989), till vilka hänvisas i förstnämnda lag, anger att pensionsåldern

för en person som uppfyller de villkor som nämns i bestämmelserna följer det tidigare pensionssystemet, dvs. 63 år, om anmälan inte gjorts. För en person vars pensionsålder på ovan relaterat sätt enligt det tidigare pensionssystemet är under 65 år, skall avgångsåldern, såsom för närvarande, vara 65 år.

Enligt 7 § 2 mom. gymnasielagen är konst- och färdighetsämnen frivilliga för en studerande som har inlett gymnasieutbildningen sedan han fyllt 18 år. Enligt den övergångsbestämmelse som ingår i lagens 44 § är nämnda studier frivilliga också för studerande som har inlett studier enligt läroplanen för ett vuxengymnasium innan de fyllt 18 år och innan lagen träder i kraft. I regeringens proposition med förslag till lagstiftning om utbildning (86/1997 rd) räknades gymnastik och hälsokunskap till konst- och färdighetsämnen. Under riksdagsbehandlingen av propositionen ändrades 7 § 2 mom. gymnasielagen så att gymnastik och hälsokunskap nämns särskilt. Motsvarande ändring har dock inte gjorts i 44 §, vilket skulle innebära att en studerande som inlett studier vid ett vuxengymnasium innan lagen träder i kraft skulle bli tvungen att bredda sitt studieprogram under studiernas gång. För att så inte skall ske föreslås att det i *gymnasielagens 44 §* förutom konst- och färdighetsämnen också särskilt nämns att gymnastik och hälsokunskap är frivilliga ämnen för studerande som har inlett läroplanen för ett vuxengymnasium innan de fyllt 18 år och innan lagen träder i kraft. Ordalydelsen i paragrafen har dessutom setts över.

Också i 12 § 2 mom. lagen om yrkesutbildning (630/1998) har studier i gymnastik och hälsokunskap nämnts särskilt vid sidan av studier i konst- och färdighetsämnen. På samma sätt som i gymnasielagen fogades gymnastik och hälsokunskap till nämnda lagrum vid riksdagsbehandlingen av propositionen med förslag till lagstiftning om utbildning. I nämnda proposition räknades gymnastik och hälsokunskap till studier i konst- och färdighetsämnen. I samband med riksdagsbehandlingen togs dock ämnena gymnastik och hälsokunskap inte in i 17 § 2 mom. lagen om yrkesutbildning, enligt vilket läroavtalsutbildningen inte omfattar obligatoriska studier i konst- och färdighetsämnen. Tillägget i 12 § 2 mom. skulle således i strid med sitt syfte och nuvarande praxis göra studierna i gymnastik och hälsokunskap obligatoriska inom läroavtalsutbildningen.

Det föreslås därför att till 17 § 2 mom. *lagen om yrkesutbildning* fogas en bestämmelse enligt vilken läroavtalsutbildningen inte innehåller särskilda obligatoriska studier i gymnastik och hälsokunskap.

1.2. Läroavtalsutbildning för företagare

Läroavtalsutbildning är en form av yrkesutbildning där utbildningen huvudsakligen ordnas på en arbetsplats. De studier inom läroavtalsutbildningen som ordnas på en arbetsplats i anslutning till de praktiska arbetsuppgifterna kompletteras med teoretiska studier i läroanstalter som drivs av utbildningsanordnare. Läroavtalsutbildningen grundar sig på ett skriftligt arbetsavtal för viss tid (läroavtal) som ingås mellan en studerande och arbetsgivaren. Ett läroavtal kan ingås om arbetsgivaren och en utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesutbildning eller lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) har kommit överens om att ordna läroavtalsutbildning. Ett villkor för läroavtal är således alltid samverkan mellan tre olika parter, dvs. arbetsgivaren, den studerande och utbildningsanordnaren.

I fråga om läroavtal tillämpas i princip lagen om arbetsavtal (320/1970). I 18 § lagen om yrkesutbildning bestäms till vilken del lagen om arbetsavtal inte tillämpas på läroavtal samt om andra förfaringsätt som gäller läroavtalsutbildningen och som avviker från lagen om arbetsavtal, såsom möjligheten att häva läroavtalet om studeranden och arbetsgivaren gemensamt kommer överens om detta eller att häva läroavtalet ensidigt genom beslut av utbildningsanordnaren om utbildningen ordnas i strid med bestämmelserna eller avtalet. På studerande i läroavtalsutbildning tillämpas utöver vad som föreskrivs i lagen om arbetsavtal vad som bestäms om arbetstid och skydd i arbetet för arbetstagare i arbetsavtalsförhållande.

Studerande i läroavtalsutbildning är berättigade till lön enligt kollektivavtalet. Undervisningen är avgiftsfri. Dessutom har den studerande under den tid han deltar i den teoretiska undervisningen rätt att få dagpenning, familjebidrag samt ersättning för rese- och inkvarteringskostnader. Om studeranden under samma tid får lön eller andra lagstadgade förmåner, är han under den tid han deltar i den teoretiska undervisningen berättigad endast till ersättning för rese- och inkvarteringskostnaderna.

Både grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning kan ordnas som läroavtalsutbildning. Läroavtalsutbildningen beviljas statsandel på basis av antalet studerande och de per studerande beräknade kalkylerade priserna per enhet. Enligt den nya lagstiftning om utbildning som träder i kraft vid ingången av 1999 är priset per enhet per studerande för grundläggande yrkesutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning ca 28 000 mark och priset per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning ca 15 800 mark per år. Nedan i denna proposition föreslås att priset per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning som förbereder för en yrkesexamen och specialyrkesexamen och som ordnas i form av läroavtalsutbildning skall vara 18 000 mark och för annan yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning 13 000 mark. Nämda priser per enhet innefattar alla kostnader som läroavtalsutbildningen förorsakar, inklusive de utbildningsersättningar som betalas till arbetsgivaren för kostnader för undervisningen och de studiesociala förmåner som betalas till de studerande under tiden för de teoretiska studierna. Finansieringen av sådan yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i annan form än som läroavtalsutbildning baserar sig på upphandlingsavtal mellan länsstyrelserna och utbildningsanordnarna.

Enligt gällande lagstiftning och den nya lagstiftning som träder i kraft vid ingången av 1999 baserar sig ordnandet av läroavtalsutbildning på ett arbetsavtal mellan studeranden och arbetsgivaren och läroavtalsutbildning kan därför inte ordnas för företagare. Under de senaste åren har det uppstått ett behov att också för företagare ordna sådan yrkesinriktad tilläggsutbildning som är organiskt sammanlänkad med det praktiska arbetslivet och som förbereder för en fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Det bör ses som en brist att arrangemang som gäller läroavtalsutbildning inte är möjliga inom yrkesutbildning för företagare, även om det i samma företagares företag dock ofta är möjligt att ordna läroavtalsutbildning för andra personer i arbetsavtalsförhållande än för företagaren själv.

Riksdagen förutsatte i sitt svar på regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om utbildning att regeringen i brådskande ordning till riksdagen lämnar förslag om utvecklande av läroav-

talsutbildningen. Kulturutskottet har i sitt betänkande om propositionen konstaterat att bland annat läroavtalsutbildning för företagare hör till de frågor som snabbt bör lösas.

På grund av det ovan relaterade föreslås att till 17 § lagen om yrkesutbildning fogas ett nytt 5 mom. som gäller läroavtalsutbildning för företagare och enligt vilket läroavtalsutbildning kan ordnas för en företagare i hans eget företag. Denna utbildning skall i likhet med annan läroavtalsutbildning kunna ordnas som grundläggande yrkesutbildning eller som yrkesinriktad tilläggsutbildning. I praktiken skall tyngdpunkten i utbildningen läggas vid yrkesinriktad tilläggsutbildning som förbereder för en fristående yrkesexamen.

Syftet med förslaget är att stödja utvecklandet av företagets verksamhet. Genom förslaget försöker man öka företagarnas utbildningsmöjligheter och förbättra deras utbildningsnivå genom att utnyttja olika utbildningsformer, såsom distans- och flerformsundervisning. Samtidigt försöker man bredda förutsättningarna för inläring i arbetet. Målet är också att skapa en grund för ett företagaruutbildningssystem.

På läroavtalsutbildningen för företagare tillämpas samma bestämmelser och föreskrifter gällande utbildningen mål, innehåll och krav på utbildningens kvalitet som i fråga om annan läroavtalsutbildning. På utbildningen tillämpas således den läroplan eller de examensgrunder som gäller för respektive utbildning. Läroavtalsutbildningen för företagare skall basera sig på ett skriftligt avtal mellan utbildningsanordnaren och företagaren. Närmare bestämmelser om innehållet i avtalet skall ges genom förordning. Utbildningen i företaget skall kompletteras med teoretiska studier som utbildningsanordnaren tillhandahåller. Utbildningsanordnaren svarar för att utbildningen till alla delar uppfyller föreskrivna krav. Utbildningen i företaget kan också kombineras med handledning och rådgivning som ges av andra företag.

Avvikande från annan läroavtalsutbildning skall läroavtalsutbildningen för företagare inte basera sig på ett arbetsavtal och något läroavtal ingås således inte för företagaren. På läroavtalsutbildningen för företagare tillämpas således inte till någon del lagen om arbetsavtal och inte heller någon annan lagstiftning som är bunden till ett arbetsavtalsförhållande, såsom lagstiftningen om ar-

betstid och skydd i arbetet. Företagaren och utbildningsmyndigheten skall tillsammans kunna häva avtalet om företagarens läroavtalsutbildning. Dessutom skall utbildningsmyndigheten ensidigt kunna häva avtalet på basis av avtalsbrott eller lagstridigt förfarande som företagaren kan ges skulden för.

Avvikande från annan läroavtalsutbildning betalas ingen utbildningsersättning till företagaren för det praktiska arbete i anslutning till studierna som utförs i det egna företaget. Ersättning för kostnader som föranleds av handledning och rådgivning till den företagare som deltar i läroavtalsutbildning kan däremot vid behov betalas till ett annat företag.

Den till läroavtalsutbildningen hörande teoretiska undervisning som ordnas för företagare skall i likhet med annan läroavtalsutbildning vara avgiftsfri för den som utbildar sig. Under den tid den teoretiska undervisningen pågår har företagaren även i övrigt rätt till de normala studiesociala förmåner som hör till läroavtalsutbildningen.

På läroavtalsutbildningen för företagare tillämpas samma finansieringssystem baserat på priser per enhet och antal studerande som i fråga om annan läroavtalsutbildning.

1.3. Priserna per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning

Enligt gällande lagstiftning bestämmer undervisningsministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten, särskilt för den grundläggande yrkesutbildningen och särskilt för den yrkesinriktade tilläggsutbildningen, priset per enhet per studerande, vilket utgör grunden för statsandel inom läroavtalsutbildningen. År 1998 är priset per enhet för grundläggande yrkesutbildning 27 000 mark och priset per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning 15 000 mark per studerande. Förberedande tilläggsutbildning inför en yrkesexamen enligt lagen om yrkesexamina (306/1994) jämföras dock med grundläggande yrkesutbildning när priserna per enhet bestäms och utbildningen dimensioneras. Priset per enhet för tilläggsutbildning som förbereder för en yrkesexamen och ordnas i form av läroavtalsutbildning är således 27 000 mark år 1998. Priset per enhet för tilläggsutbildning i form av läroavtalsutbildning som förbereder för en specialyrkesexamen enligt lagen om yrkesexamina är däremot 15 000 mark.

Antalet studerande inom grundläggande yrkesutbildning som ordnas som läroavtalsutbildning regleras inte, vilket innebär att inga kvantitativa begränsningar gäller för antagningen av studerande till utbildningen. Eftersom de bestämmelser som gäller dimensioneringen av den grundläggande yrkesutbildningen tillämpas också på utbildning i form av läroavtalsutbildning som förbereder för en yrkesexamen, kan studerande antas också till nämnda utbildning som förbereder för en yrkesexamen utan kvantitativa begränsningar. Detta faktum kombinerat med det höga priset per enhet på 27 000 mark har lett till en ökning av den utbildning som förbereder för en yrkesexamen och av finansieringen av de kostnader denna förorsakar. Nämnda utbildning ordnades för uppskattningsvis 7 000 studerande 1997 och uppskattningsvis 8 000 studerande 1998. Statsandelarna för denna utbildning har under nämnda år uppgått till uppskattningsvis 183,3 miljoner mark och 209,5 miljoner mark. Utvecklingen kan inte anses motiverad då man beaktar att den utbildning i form av läroavtalsutbildning som förbereder för en yrkesexamen ofta utgör företagens personalutbildning för sina egna anställda.

Enligt 6 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, som träder i kraft vid ingången av 1999, beslutar undervisningsministeriet årligen inom ramen för den totala mängd som fastställs i statsbudgeten maximiantalet läroavtal för yrkesinriktad tilläggsutbildning regionvis och med beaktande av bägge språkgrupperna. Även den läroavtalsutbildning som förbereder för en yrkesexamen omfattas således från ingången av 1999 av kvantitativ reglering.

Enligt 19 § 7 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998), som träder i kraft vid ingången av 1999, är priset per enhet för grundläggande yrkesutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning 80 procent av det genomsnittliga belopp för priserna per enhet som fastställts för yrkesutbildning, dvs. priset per enhet är ca 28 000 mark, och priset per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning 45 procent av nämnda genomsnittliga belopp för priserna per enhet, dvs. priset per enhet är ca 15 800 mark. Avvikande från dagens läge skall sistnämnda pris per enhet tillämpas också på yrkesinriktad tilläggsutbildning i form av läroavtalsutbildning som förbere-

der för en yrkesexamen. Priset per enhet för nämnda utbildning som förbereder för en yrkesexamen sjunker därmed från nuvarande ca 27 000 mark till ca 15 800 mark.

De yrkesinriktade grundexamina avläggs i huvudsak av ungdomar som saknar grundläggande yrkesutbildning. De som deltar i utbildning som förbereder för en yrkesexamen har däremot antingen inhämtat arbetsfarenhet eller redan avlagt en yrkesinriktad grundexamen. De studerande är också äldre än de som avlägger grundexamen. De som avlägger grundexamen behöver mer teoretisk undervisning och handledning på arbetsplatsen än de som deltar i utbildning som förbereder för en yrkesexamen. Det är därför motiverat att gradera priserna per enhet så, att priset per enhet för en studerande i grundläggande yrkesutbildning är högre än för en studerande i utbildning som förbereder för en yrkesexamen.

Den reform som träder i kraft vid ingången av 1999 måste ses som problematisk av två orsaker. För det första medför sänkningen av priset per enhet för läroavtalsutbildning som förbereder för en yrkesexamen från ca 27 000 mark till ca 15 800 mark alltför stora förändringar i finansieringen av denna utbildning. För det andra är det oändamålsenligt att tilläggsutbildning som förbereder för examen och annan tilläggsutbildning finansieras med samma pris per enhet i ett system som i funktionsavseende försöker styra utbildningen och finansieringen till examensinriktad utbildning.

I propositionen föreslås att 19 § 7 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras så att priset per enhet för utbildning som förbereder för en yrkesexamen och specialyrkesexamen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och som ordnas i form av läroavtalsutbildning skall vara högre än priset per enhet för annan yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning. Enligt förslaget bestämmer undervisningsministeriet årligen nämnda priser per enhet inom ramen för statsbudgeten. Avsikten är att priset per enhet för utbildning som förbereder för en yrkesexamen och specialyrkesexamen skall fastställas till 18 000 mark för 1999. Jämfört med priserna per enhet för 1998 sjunker priserna per enhet för utbildning som förbereder för en yrkesexamen med 9 000 mark per studerande medan priserna per enhet för utbildning som förbereder för en specialyrke-

sexamen stiger med 3 000 mark per studerande. Om man å andra sidan jämför med det pris per enhet som ursprungligen var tänkt att träda i kraft vid ingången av 1999 stiger det nu föreslagna priset per enhet för utbildning som förbereder för en yrkesexamen med 2 200 mark. Avsikten är att priset per enhet för annan yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas som läroavtalsutbildning än sådan som förbereder för ovan nämnda examen skall fastställas till 13 000 mark, vilket är 2 000 mark lägre än det nuvarande priset per enhet och 2 800 mark lägre än det pris per enhet som ursprungligen var avsett att träda i kraft vid ingången av 1999.

Inom ramen för tilläggsutbildningskvoten försöker man genom att gradera priserna per enhet föra över tyngdpunkten från icke-examensinriktad tilläggsutbildning till examensinriktad tilläggsutbildning, dvs. till tilläggsutbildning som förbereder för en yrkesexamen och specialyrkesexamen.

När finansieringen bestäms räknas utbildningen som icke-examensinriktad yrkesinriktad tilläggsutbildning också då det är fråga om genomförande av sådana separata utbildningsavsnitt som kan räknas till godo som en del av examen när det gäller en yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen. Målet för ett sådant utbildningsavsnitt är inte avläggande av examen och det pris per enhet för examensinriktad utbildning som är högre än för annan utbildning har inte dimensionerats med tanke på sådan utbildning.

Det föreslås att i 3 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen i den föreslagna lagen om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bestäms om de priser per enhet som skall tillämpas på yrkesinriktad tilläggsutbildning i form av läroavtalsutbildning som har inletts innan lagen träder i kraft. Enligt förslaget skall priserna per enhet för utbildning som inletts före ingången av 1999 bestämmas enligt de gamla bestämmelserna också efter nämnda tidpunkt. Priset per enhet för utbildning som förbereder för en yrkesexamen och som inletts före nämnda tidpunkt är således 27 000 mark och priset per enhet som förbereder för en specialyrkesexamen 15 000 mark. Priset per enhet för tilläggsutbildning som inletts före ingången av 1999 och som ordnas i form av icke-examensinriktad läroavtalsutbildning är likaså 15 000 mark. Nämnda

priser per enhet tillämpas tills de studerande som har inlett sina studier före ingången av 1999 har slutfört dem.

På finansieringen av läroavtalsutbildningen tillämpas från ingången av 1999 lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Enligt nämnda lags 59 § 3 mom. tillämpas lagen första gången vid beviljande och betalning av finansiering för 1999. De gamla finansieringsbestämmelserna tillämpas på finansieringen för 1998 och åren före det. I fråga om den grundläggande yrkesutbildning som ordnas som läroavtalsutbildning tillämpas således fr.o.m. 1999 de nya finansieringsbestämmelserna som sådana.

1.4. Finansieringen av undervisning på samiska och i samiska

Enligt den nya lagstiftning om utbildning som träder i kraft vid ingången av 1999 kan samiska vara undervisningsspråk i den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. På samernas hembygdsområde skall den grundläggande utbildningen ges på samiska för elever som behärskar samiska. I alla nämnda utbildningsformer kan samiska också undervisas som modersmål och som främmande språk.

De bestämmelser som gäller samiska språkets ställning kvarstår i huvudsak oförändrade i lagstiftningen om utbildning. Enligt 10 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning (628/1998) skall dock den grundläggande utbildningen för elever som bor på samernas hembygdsområde, deltar i undervisning på samiska och behärskar detta språk, med avvikelse från det nuvarande, huvudsakligen ges på samiska. För närvarande beslutar kommunen om undervisningens omfattning. I den nya lagstiftningen bestäms undervisningen i modersmålet dessutom utgående från elevens undervisningsspråk. Å andra sidan kan i modersmålsundervisningen enligt vårdnadshavarens val också undervisas i ett annat språk som är elevens modersmål. Modersmålsundervisning i samiska kan således i stället för eller utöver finska ges också sådana elever vars undervisningsspråk är finska.

I gymnasierna och inom yrkesutbildningen har kommunerna och andra utbildningsordnare ingen lagstadgad skyldighet att ordna undervisning på samiska, utan utbildningsanordnarna fattar beslut om detta. I

studentexamen kan provet i modersmålet avläggas på samiska. Till övriga delar kan studentexamen inte avläggas på samiska. I studentexamen kan man som valfritt språk avlägga ett prov i samiska.

Enligt 17 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet som träder i kraft vid ingången av 1999 höjs i kommuner på samernas hembygdsområde (Enare, Utsjoki, Enontekiö och Sodankylä) de priser per enhet som läggs till grund för statsandelen för grundläggande utbildning med tio procent i fråga om elever som deltar i undervisning på samiska. Genom denna höjning kompenseras kommunerna för de merkostnader som undervisningen på samiska förorsakar. Bestämmelsen motsvarar gällande lagstiftning. Höjningen har ansetts delvis gottgöra också de kostnader som nämnda kommuner har för gymnasieutbildningen på samiska eftersom dessa är högre än genomsnittet. Dessutom har priserna per enhet för den grundläggande utbildningen och gymnasierna i nämnda kommuner, med undantag för Sodankylä, höjts enligt prövning. I fråga om yrkesutbildningen har priserna per enhet för Sodankylän metsäoppilaitos och Pohjois-Lapin ammatti-instituutti i Sodankylä, vilka har samkommuner som huvudmän, likaså höjts enligt prövning (dessutom ordnas yrkesutbildning på samiska i den av staten drivna Sameområdets Utbildningscentral i Enare kommun). I kommunerna på samernas hembygdsområde motsvarar priserna per enhet för undervisningsverksamheten de verkliga kostnaderna för nämnda kommuners undervisningsverksamhet bättre än i kommunerna i genomsnitt.

Syftet har varit att förbättra samiskans ställning i skolsystemet genom att uppmuntra kommunerna på samernas hembygdsområde att i större utsträckning än tidigare ordna undervisning på samiska och i samiska. Utgångspunkten har varit bestämmelsen i 14 § 3 mom. regeringsformen, enligt vilken samerna som urfolk har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Även internationella fördrag som är bindande för Finland, såsom europeiska stadgan för regionala språk och minoritetsspråk och ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter, har som mål att förbättra dessa minoriteters möjligheter att få undervisning på sitt eget språk.

Även om lagstiftningen om undervisningen och dess finansiering på ett positivt sätt

beaktar de särskilda behov som gäller samiskan i undervisningen, har undervisning inte kunnat ordnas i tillräcklig omfattning. Detta har delvis berott på praktiska problem med att ordna undervisningen. Det är inte lätt att ordna undervisning på tre olika samiska språk för en liten grupp av elever. Det har rått brist på läromedel på samiska och kompetenta lärare som kan samiska. Också det faktum att befolkningen i kommunerna på sameområdet är utspridd gör det svårt att ordna undervisningen. Å andra sidan har det allmänt strama ekonomiska läget i kommunerna på området i praktiken begränsat möjligheterna att rikta resurser till utvecklandet av undervisningen i samiska och på samiska. Sistnämnda faktor har fört med sig osäkerhet när det gäller långsiktplanering av undervisningen, vilket å sin sida delvis torde vara orsaken till svårigheten att hitta kompetenta lärare som kan samiska.

Regeringen förutsatte i sitt svar till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om utbildning att regeringen påskyndar åtgärderna för att åstadkomma ett finansieringssystem som garanterar en fortsatt positiv utveckling av undervisningen i och på samiska.

I propositionen föreslås att kommunerna på samernas hembygdsområde skall börja få statsunderstöd separat för kostnaderna för undervisningen på samiska och i samiska. Genom förslaget försöker man eliminera de finansieringsproblem som hänför sig till ordnandet av undervisningen. Statsunderstödet skall kvantitativt vara bundet till omfattningen på den verkliga undervisningen och således utgöra öronmärkta pengar för detta ändamål. Kommunerna skall ha lagstadgad rätt att få nämnda statsunderstöd enligt de grunder statsrådet fastställer. Eftersom understödet skall beviljas utanför det statsandelssystem som baserar sig på priser per enhet, deltar kommunerna inte genom kommunens finansieringsandel i täckandet av de undervisningsutgifter som förorsakas av understödet.

Föreslagna finansieringsförfarande utgör ett antag från de allmänna principerna i kommunernas statsandelssystem, enligt vilka den beviljade statsfinansieringen inte är ändamålsbunden och kommunerna i form av kommunens finansieringsandel måste delta i täckandet av de kalkylerade kostnader som läggs till grund för finansieringen. Det föreslagna förfarandet kan inte utan att äventyra

grunderna för det nuvarande finansieringssystemet mer allmänt utvidgas till andra kostnader. I fråga om undervisningen på samiska och i samiska är förslaget dock motiverat, eftersom det behövs för att trygga existensen av ett eget språk för detta i regeringsformen nämnda urfolk. Vid ordnandet av undervisningen är det inte heller i första hand fråga om ett allmänt uppfyllande av skyldigheter som ankommer på kommunerna, utan om trygghet av en regionalt avgränsad och nationellt betydande minoritetskulturs ställning.

Statsunderstödet skall gälla undervisning på samiska och i samiska i den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. Statsunderstödet skall beviljas också annan undervisning enligt de lagar som gäller nämnda utbildningsformer, såsom den förskoleundervisning och påbyggnadsundervisning som anges i lagen om grundläggande utbildning. Genom statsunderstödet skall de genomsnittliga kostnader täckas som förorsakas av avlöningen av den undervisningspersonal som undervisningen förutsätter. Det föreslås att bestämmelser som gäller detta tas in i ett nytt 2 mom. i 43 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. Det föreslagna regleringssättet motsvarar det förfarande som ingår i nämnda paragrafs 1 mom. och som gäller ett statsunderstöd som årligen beviljas huvudmannen för en yrkeshögskola för lärarutbildning.

Utöver kostnaderna för avlöning av personal skall understöd inte beviljas för andra merkostnader som förorsakas av undervisningen på samiska och i samiska, såsom eventuellt växande transportkostnader och kostnader för underhåll av fastigheter. För dem skall kommunen kunna svara med hjälp av den normala statsandelen per elev som också betalas för de elever som får nämnda undervisning. Staten har dessutom på 1990-talet särskilt och kraftigt stött produktionen av läromedel på samiska. Läromedel som producerats på detta sätt ges gratis till skolorna. Läromedelskostnader beaktas således inte vid dimensioneringen av det föreslagna understödet.

För att reformen inte skall leda till dubbel finansiering skall lärarnas avlöningskostnader jämte bikostnader som förorsakas av undervisningen i och på samiska strykas ur de kostnader som används vid beräkning av

de priser per enhet som läggs till grund för statsandelen. Enligt 23 § 4 punkten lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som träder i kraft vid ingången av 1999, anses vid beräkningen av priser per enhet inte sådana kostnader som driftkostnader för vilka lagstadgad statsfinansiering beviljas särskilt. Eftersom finansieringen av den aktuella undervisningen i fråga om kostnaderna för avlöandet av lärarna helt skall bestämmas enligt den föreslagna 43 § 2 mom., kan nämnda avlöningskostnader inte betraktas som sådana kostnader som avses i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och som skall beaktas vid beräkning av priserna per enhet för grundläggande utbildning, gymnasier och yrkesutbildning.

För att dubbel finansiering inte skall uppstå måste också 17 § 1 mom. *lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet* ändras så, att den bestämmelse stryks enligt vilken priserna per enhet för grundläggande utbildning i kommuner på samernas hembygdsområde höjs med tio procent i fråga om elever som deltar i undervisning på samiska. I och med den föreslagna reformen skall priserna per enhet för grundläggande utbildning, gymnasier och yrkesutbildning i kommuner på samernas hembygdsområde inte heller längre kunna höjas enligt prövning på basis av avlöningskostnaderna för lärare i undervisningen i och på samiska. Priserna per enhet kan dock fortfarande höjas enligt prövning i nämnda kommuner utgående från andra förhöjningsgrunder. Den föreslagna reformen sänker höjningarna enligt prövning för den grundläggande utbildningen och gymnasierna i Enontekis, Enare och Utsjoki kommuner.

Beloppet av det statsunderstöd som beviljas på basis av det föreslagna 43 § 2 mom. beror i väsentlig grad på de grunder som statsrådet fastställer för nämnda understöd. Avsikten är att genom statsrådets beslut binda finansieringen till den givna undervisningens omfattning i undervisningstimmar. Statsunderstödet skall beräknas genom att antalet undervisningstimmar multipliceras med priset per undervisningstimme. Priset på en undervisningstimme skall enligt den föreslagna bestämmelsen beräknas på basis av de genomsnittliga lärarlönkostnader som kommunerna på samernas hembygdsområde har haft för undervisningen.

De elever som får undervisning i och på

samiska är relativt få och bor utspridda. Det är dock ofta inte möjligt att koncentrera undervisningen bara till vissa läroanstalter, utan även i samma kommun måste undervisning ges vid flera läroanstalter. Av denna anledning är undervisningsgrupperna ofta mycket små. Undervisningen skall dock ordnas koncentrerat då det med beaktande av elevernas skolresor är ändamålsenligt. Enligt den praxis som allmänt följts också i undervisning på finska skall undervisningen vid behov ordnas också i undervisningsgrupper som består av elever i flera olika årskurser. En undervisningsgrupp kan också bildas av elever i distansundervisning. Alltför små och oekonomiska undervisningsgrupper bör i mån av möjlighet undvikas i undervisningen.

Eftersom relevantalen är små kan också mindre ändringar i relevantalen per år ändra förutsättningarna för att ordna undervisning i och på samiska i kommunerna. Av denna anledning måste finansieringssystemet garantera kommunerna tillräckliga förutsättningar att anpassa sig till tillfälliga förändringar i förhållandena utan att undervisningens ställning äventyras. Avsikten är att genom beslut av statsrådet när lagen träder i kraft föreskriva att den genomsnittliga storleken på undervisningsgrupperna i nämnda undervisning skall vara minst fem elever i respektive kommun. Vid beräkning av den genomsnittliga storleken beaktas undervisningen på samiska och i samiska sammantaget både i kommunens grundläggande utbildning och kommunens gymnasier. Genom att den genomsnittliga storleken på undervisningsgruppen regleras kan undervisningen vid behov i vissa skolor meddelas också i mindre undervisningsgrupper. Genom nämnda genomsnittliga storlek på undervisningsgruppen kan man garantera förutsättningarna för att ordna undervisningen i de förhållanden som gäller för närvarande. Den genomsnittliga storleken kan senare justeras enligt eventuellt förändrade förhållanden.

Det föreslagna understödet skall beviljas på basis av det antal undervisningstimmar som kommunen uppskattar för det följande finansåret. Det justeras i efterskott utgående från det verkliga antalet undervisningstimmar. Det beräknade antalet undervisningstimmar för det följande finansåret skall bestämmas enligt situationen under hösten före finansåret. Några egentliga kostnadsutredningar och redovisningar som gäller understödet behövs således inte. Det räcker när

statsbidragsmyndigheten tillställs uppgifter om antalet givna undervisningstimmar och undervisningsgruppernas storlek. För att statsbidragsmyndigheten skall kunna beräkna priset per undervisningstimme skall myndigheten dessutom tillställas uppgifter om de verkliga lönekostnaderna för undervisningen.

Statsbidragsmyndighet i ärenden som gäller nämnda understöd skall enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet vara undervisningsministeriet.

1.5. Finansieringen av yrkesinriktad grundexamen som avläggs som fristående examen utan förberedande utbildning

Enligt 1 § 3 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet gäller om finansiering av utbildning som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, vad som bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning. Finansieringen av utbildning som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen i form av en fristående examen bestäms således på basis av antalet studerande och de per studerande beräknade priserna per enhet. Det antal studerande som skall läggas till grund för statsandelen bestäms på samma sätt som för den grundläggande yrkesutbildningen enligt antalet studerande den 20 januari och den 20 september.

Den yrkesinriktade tilläggsutbildningen finansieras däremot enligt lagen om finansiering av yrkesinriktad tilläggsutbildning (1138/1996). Med yrkesinriktad tilläggsutbildning avses i nämnda lag sådan utbildning efter den grundläggande yrkesutbildningen som anknyter till arbetslivets uppgifter samt ordnande av examina. Den yrkesinriktade tilläggsutbildning som avses i lagen finansieras så att länsstyrelserna skaffar utbildning av läroanstalter som står under offentlig tillsyn och av särskilda skäl även av andra lämpliga producenter av utbildningstjänster med det anslag som i statsbudgeten anvisats för ändamålet.

För ingetdera av ovannämnda finansieringssystem täcker tillämpningsområdet sådana situationer där en studerande deltar i yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen utan att genomgå utbildning som förbereder för denna examen. Det har i praktiken uppstått fall då per-

soner med lång arbetsfarenhet skulle vilja avlägga examen direkt utan att genomgå den förberedande utbildning som hör samman med den. Även om ett sådant förfarande i praktiken är exceptionellt, borde det dock enligt grundtanken för systemet med fristående examina vara möjligt och förfaringsätten för den offentliga finansieringen av nämnda examina borde vara klara. Det föreslås därför att till 1 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket finansieringsbestämmelserna för yrkesinriktad tilläggsutbildning skall tillämpas på finansieringen av en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen i det fall då nämnda examen avläggs utan förberedande utbildning. Länsstyrelserna skall således kunna finansiera också nämnda examina med de anslag som i statsbudgeten anvisats länsstyrelserna för upphandling av yrkesinriktad tilläggsutbildning. En sådan allmän finansiering bunden till föreskrivna dagar för beräkning av antalet studerande som anges i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet kan inte tillämpas på studerande som avlägger examen utan utbildning som anknyter till den.

Av lagtekniska skäl föreslås att det nya 4 mom. i lagen om undervisnings- och kulturverksamhet också skall innehålla bestämmelser om finansiering av utbildning och examina som ordnas med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, vilka för närvarande ingår i 3 mom.

1.6. Det pris per enhet som skall tillämpas på dem som inlett studier i ett vuxengymnasium eller ett gymnasiums vuxenlinje

Enligt 18 § 5 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet är priset per enhet för gymnasier 60 procent av det pris per enhet per studerande som bestämts för utbildningsanordnaren för gymnasier, om den studerande har inlett studierna efter det att han fyllt 18 år. Enligt 7 § 2 mom. gymnasielagen är konst- och färdighetsämnena, gymnastiken och hälsokunskapen frivilliga för en studerande som har inlett gymnasieutbildningen sedan han fyllt 18 år.

Enligt gällande bestämmelser som upphävs vid ingången av 1999 tillämpas på personer

under 18 år som studerar i vuxengymnasier och vid ett gymnasiums vuxenlinje i sin helhet bestämmelserna om vuxenstudier vid gymnasiet. I studierna ingår t.ex. inte obligatoriska studier i konst- och färdighetsämnen eller gymnastik och hälsokunskap. På grund av ett snävare studieprogram har priset per enhet också för nämnda studier vid närvarande fastställts till 60 procent av priset per enhet för huvudmannens gymnasier.

Enligt 44 § gymnasielagen som träder i kraft vid ingången av 1999 tillämpas på studerande som har inlett studierna innan nämnda lag träder i kraft vad som bestäms i lagen om vuxengymnasier (439/1994), som upphävs genom nämnda lag, och i förordning med stöd av den när lagen träder i kraft. Studieprogrammet för dem som redan inlett studierna i vuxengymnasier och vid gymnasiers vuxenlinjer kvarstår i oförändrad omfattning även efter 1999. Enligt nämnda 18 § 5 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som träder i kraft vid ingången av 1999, stiger dock priset per enhet för nämnda studerande från 60 procent till hela det pris som bestäms för utbildningsanordnaren utan att kostnaderna för anordnandet av utbildningen ökar. Av denna anledning föreslås att i *ikraftträdelsebestämmelsen i den lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet som föreslås i denna proposition skall intas ett 2 mom. enligt vilket priset per enhet för gymnasier är 60 procent av det pris per enhet som bestämts för utbildningsanordnaren i fråga även för de studerande under 18 år som när denna lag träder i kraft studerar i ett vuxengymnasium eller vid ett gymnasiums vuxenlinje.*

1.7. Hemkommunens betalningsandel för en elev som får grundläggande utbildning i ett statligt skolhem och kommunens skyldighet att delta i en övningsskolas anläggningskostnader

I 50 § 2 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bestäms om hemkommunens skyldighet att delta i undervisningskostnaderna för en elev som får grundläggande utbildning i skolhem. I fråga om privata skolhem bestäms hemkommunens betalningsandel på basis av de verkliga genomsnittliga årskostnaderna för

undervisningen så att från nämnda kostnader avdras det belopp enligt statsandelsgrunden som betalas för eleven till den som ordnar undervisningen. I fråga om statliga skolhem avdras dock det genomsnittliga belopp för priserna per enhet som fastställts för grundläggande utbildning med stöd av 16 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Alla skolhem är numera antingen statliga eller privata.

Avsikten är att för skolhemmen fastställa ett pris per enhet som är högre än det normala priset per enhet för grundläggande utbildning. I fråga om de privata skolhemmen beaktas detta pris per enhet i sin helhet som avdrag i hemkommunernas betalningsandelar. I fråga om de statliga skolhemmen minskas hemkommunens betalningsandelar dock endast med det genomsnittliga beloppet för priserna per enhet för grundläggande utbildning, som är lägre än ovannämnda priser per enhet. Detta leder till att de statliga skolhemmen ur hemkommunernas synvinkel blir dyrare än de privata skolhemmen. För att finansieringssystemet till denna del skall vara neutralt ur hemkommunernas synvinkel föreslås att 50 § 2 mom. *lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet* skall ändras så att hemkommunernas betalningsandelar bestäms enligt samma grunder i statliga och privata skolhem. Vid beräkning av hemkommunens betalningsandel avdras från de verkliga årskostnaderna också i fråga om statliga skolhem det belopp motsvarande statsandelsgrunden som beräknats per elev.

Då lagen om grundläggande utbildning träder i kraft vid ingången av 1999 upphävs samtidigt övningsskolelagen (143/1985). Enligt 19 § övningsskolelagen är den kommun där övningsskolan finns skyldig att av anläggningskostnaderna för lokaler som behövs för övningsskolans grundskolestadium till staten betala den del av det pris för projektet som beräknats enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (705/1992), som upphävs vid ingången av 1999, som statsandelen inte skulle täcka om det vore fråga om kommunens eget anläggningsprojekt. I nämnda paragraf bestäms också om kommunens rätt att av staten få tillbaka den relativa andel av lokalernas värde som svarar mot den andel kommunen har betalt, om staten för gott avstår från att använda lokalerna för övningsskolans behov och lokalerna inte används för andra ändamål som avses i lagen om finansiering av

undervisnings- och kulturverksamhet, som upphävs vid ingången av 1999.

Enligt 38 § universitetslagen (645/1997) hör till ett universitet som ordnar lärarutbildning ett tillräckligt antal övningsskolor för undervisningsövningar och utveckling av lärarutbildningen. I övningsskolorna kan ordnas grundläggande utbildning och förskoleundervisning samt gymnasieutbildning. I fråga om ordnandet av undervisningen vid en övningsskola gäller vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen. I specialbestämmelserna om övningsskolor i universitetslagen ingår inte ovan relaterade bestämmelse i 19 § övningsskolelagen, som upphävs vid ingången av 1999, om skyldigheten för den kommun där övningsskolan finns att delta i anläggningskostnaderna för lokaler som behövs för den grundläggande utbildning som ges vid övningsskolan. Enligt de bestämmelser som träder i kraft vid ingången av 1999 skulle den kommun där övningsskolan finns således inte längre vara skyldig att delta i övningsskolans anläggningskostnader i fråga om nämnda lokaler.

Avsikten med den lagstiftning som träder i kraft vid ingången av 1999 har inte varit att ändra finansieringskyldigheterna mellan kommunen och staten när det gäller övningsskolornas anläggningskostnader. Det föreslås därför att till *lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet fogas en ny 57 a §* om kommunens skyldighet att delta i en övningsskolas anläggningskostnader. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak ovannämnda 19 § i övningsskolelagen.

1.8. Betalning av icke utbetalda statsandelar

Enligt 49 § 2 mom. i gällande lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som upphävs vid ingången av 1999, skall de statsandelar, statsbidrag och statsunderstöd som vid ingången av 1993 och 1994 var obetalda i det gamla utgiftsbaserade statsandelssystem som gällde före dessa år, betalas i efterskott under 1994—2001. Förfarandet gäller all undervisnings- och kulturverksamhet som för närvarande hör till nämnda lags tillämpningsområde. I 28 § 2 mom lagen om folkhögskolor med statsandel (1218/1993) och i 23 § 2 mom. lagen om

studiecentraler (1215/1993) bestäms om motsvarande förfarande för betalning av obetalda statsandelar i fråga om folkhögskolorna och studiecentralerna. Att betalningen av obetalda statsandelar har skjutits upp hänför sig till de sparåtgärder som vidtagits för att balansera den offentliga ekonomin.

Av de obetalda statsandelarna, statsbidragen och statsunderstöden har det under 1994 betalats en tjugonedel samt under såväl 1996 som 1997 en femtedel. Betalningen av de betalningsposter som ursprungligen skulle betalas under 1995 och 1998 sköts upp till en senare tidpunkt. Enligt ovannämnda bestämmelser skall tre tjugonedelar av de obetalda posterna betalas 1999. Under såväl 2000 som 2001 skall en femtedel betalas årligen. På en femtedel av det sammanlagda beloppet av de obetalda statsandelarna beräknas, på vissa undantag när, under fem år sex procents årlig ränta, som skall betalas 2001. De obetalda statsandelar, statsbidrag och statsunderstöd enligt det gamla utgiftsbaserade statsandelssystemet som skall betalas 1999 uppgår till sammanlagt 210 miljoner mark.

Enligt 63 § i den nya lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som träder i kraft vid ingången av 1999, skall statsandelar, statsunderstöd och statsbidrag som är obetalda när ovannämnda lag träder i kraft betalas till de utbildningsanordnare som fungerat som huvudmän för läroanstalterna enligt vad som bestäms i 49 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som upphävs vid ingången av 1999. Enligt 28 § lagen om fritt bildningsarbete, som träder i kraft vid ingången av 1999, skall statsandelar som inte betalats ut när lagen träder i kraft betalas ut enligt periodiseringsbestämmelserna i de lagar som gäller (lagen om folkhögskolor med statsandel och lagen om studiecentraler, vilka upphävs vid ingången av 1999) när lagen träder i kraft.

Det föreslås att *63 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och 28 § lagen om fritt bildningsarbete* ändras så att de fortfarande obetalda statsandelar, statsbidrag och statsunderstöd som hänför sig till tiden före 1993 och 1994 i det gamla utgiftsbaserade statsandelssystemet och som borde betalas 1999, skjuts upp för att betalas 2002. Förfarandet är en del av de åtgärder med vilka man försöker balansera den offentliga ekonomin.

2. Propositionens verkningar

De föreslagna statsunderstöden för undervisningen på samiska och i samiska skall användas för nämnda undervisning. Kommunerna innehar således inte den rätt som allmänt hör till statsandelssystemet för undervisningsverksamheten att besluta om allokering av nämnda understöd också till andra ändamål i kommunerna. Propositionen har inga andra betydande verkningar på förvaltningen.

I budgetpropositionen för 1999 är kvoten för tilläggsutbildning i form av läroavtalsutbildning 9 000 läroavtalsplatser per år. Enligt den nya lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet som träder i kraft vid ingången av 1999 skulle priset per enhet för nämnda yrkesinriktade tilläggsutbildning alltid vara ca 15 800 mark per studerande. De statsandelar som betalas för yrkesinriktad tilläggsutbildning i form av läroavtalsutbildning skulle således utan den lagändring som föreslås i denna proposition vara ca 142,2 miljoner mark 1999. Enligt propositionen skall priset per enhet för läroavtalsutbildning som förbereder för en yrkesexamen och specialyrkesexamen (uppskattningsvis 5 500 läroavtalsplatser) vara 18 000 mark och priset per enhet för annan yrkesinriktad tilläggsutbildning i form av läroavtalsutbildning (uppskattningsvis 3 500 läroavtalsplatser) 13 000 mark. De statsandelar som dessa utbildningsplatser förutsätter utgör sammanlagt ca 144,5 miljoner mark. Förslaget medför således en ökning av statsandelarna för nämnda tilläggsutbildning med drygt två miljoner mark 1999. Genom den kvantitativa reglering av tilläggsutbildningen som genomförs vid ingången av 1999 och den föreslagna graderingen av priserna per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning förbättras möjligheterna att kontrollera finansieringen av denna utbildning.

De studerande som deltar i förberedande utbildning inför en yrkesexamen som inlets före lagens ikraftträdande och för vilka statsandelen bestäms enligt priset per enhet för grundläggande yrkesutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning ingår i det antal studerande inom grundläggande yrkesutbildning i form av läroavtalsutbildning som anges i budgetpropositionen för 1999. År 1999 motsvarar denna utbildning i antal ca 3 000 läroavtalsplatser per år.

Avsikten är att det föreslagna statsunderstödet som separat skall beviljas undervisningen på samiska och i samiska delvis skall finansieras med de resurser som frigörs när löneutgifterna för lärarna i nämnda utbildning stryks i de kostnader på basis av vilka de priser per enhet som läggs till grund för statsandelen räknas ut. Propositionens ekonomiska verkningar har beräknats utgående från de uppgifter om kostnader och antal studerande som använts vid bestämmande av statsfinansieringen för 1998. Propositionen inverkar inte på de övergångsutjämnningar som fastställts till 2001 för nämnda kommuner med stöd av 31 § lagen om statsandelar till kommunerna (1147/1986).

I beräkningarna har priset för en undervisningstimme varit 218 mark. Beräkningarna har gjorts utgående från antagandet att de höjningar enligt prövning som gjorts i priserna per enhet för grundläggande utbildning sjunker med tio procentenheter i Utsjoki och med tre procentenheter i Enare och Enontekis jämfört med det nuvarande. De höjningar enligt prövning som gjorts i priserna per enhet för gymnasier i dessa kommuner har i beräkningarna uppskattats till fem procentenheter lägre än det nuvarande.

De lagstadgade statsandelarna för undervisningsverksamhetens kostnader sjunker i Enontekis, Enare, Sodankylä och Utsjoki med sammanlagt ca tre miljoner mark. Kommunernas finansieringsandelar sjunker för sin del med sammanlagt ca 1,3 miljoner mark. De statsunderstödet som föreslås till nämnda kommuner är sammanlagt ca 4,5 miljoner mark. I och med reformen ökar statens stöd till nämnda kommuner således med ett nettobelopp om sammanlagt ca 1,5 miljoner mark (i Enontekis med ca 110 000 mark, i Enare med ca 150 000 mark, i Sodankylä med ca 160 000 mark och i Utsjoki med ca 1,1 miljon mark). Statens utgifter växer till följd av nämnda ökning i stöden och minskningar i kommunernas finansieringsandelar med sammanlagt ca 2,8 miljoner mark.

Reformen ökar i framtiden statens utgifter i takt med att nämnda kommuner ökar undervisningen i och på samiska i den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen genom att anställa nya lärare till denna undervisning.

Att betalningsposten för 1999 i fråga om gamla statsandelar, statsbidrag och statsunderstödet betalas först 2002 innebär att utbe-

talningen av en statsutgift på sammanlagt 210 miljoner mark senareläggs. Inkomsterna för kommunerna och andra mottagare av statsfinansiering sjunker med samma belopp 1999.

Genom att det pris per enhet som skall tillämpas på personer yngre än 18 år som inlett sina studier i vuxengymnasium eller vid ett gymnasiums vuxenlinje före 1999 fastställs till 60 procent av priset per enhet för utbildningsanordnaren i fråga samt genom att kommunen åläggs en skyldighet att delta i anläggningskostnaderna för lokaler som behövs för en övningsskolas grundläggande utbildning bibehålls gällande finansieringsförhållanden. Genom att grunderna för hemkommunernas betalningsandelar för enhetligas i fråga om de elever som får grundläggande utbildning i skolhem, sänks i någon mån kommunernas betalningsandelar till staten.

De övriga förslag som ingår i propositionen har inga ekonomiska verkningar. Läroavtalsutbildningen för företagare ordnas i praktiken inom ramen för kvoten för yrkesinriktad tilläggsutbildning. Finansieringen av yrkesinriktade grundexamina som avläggs genom fristående examina utan förberedande utbildning genomförs inom ramen för de anslag som i budgetpropositionen reserverats för länsstyrelserna för upphandling av yrkesinriktad tilläggsutbildning.

3. Beredningen av propositionen

De förslag som gäller finansieringen av undervisningen på samiska och i samiska baserar sig på en promemoria (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 14:1998) av en arbetsgrupp, tillsatt av undervisningsministeriet den 1 april 1998, som

utrett den finansiering som behövs för att trygga undervisningen i samiska och på samiska i kommunerna på samernas hembygdsområde. Arbetsgruppen bestod förutom av undervisningsministeriets representanter också av företrädare för varje kommun på samernas hembygdsområde, Sametinget, länsstyrelsen i Lapplands län, utbildningsstyrelsen och Finlands kommunförbund.

Till övriga delar har propositionen beretts som tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet.

Finlands Kommunförbund har yttrat sig om propositionen. I fråga om de förslag som gäller läroavtalsutbildningen för företagare har förslaget behandlats i en ledningsgrupp för läroavtalsutbildning och inläring i arbetet som bestått av företrädare för de centrala organisationer som representerar arbetsmarknaden.

4. Närmare bestämmelser

Propositionen förutsätter närmare bestämmelser i förordning om läroavtalsutbildningen för företagare. Avsikten är att dessa bestämmelser skall placeras i en förordning om yrkesutbildning. Vidare skall ett statsrådsbeslut utfärdas där det bestäms om grunderna för det statsunderstöd som särskilt beviljas undervisningen på samiska och i samiska.

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1999. Åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter får vidtas innan lagarna träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av 43 och 44 § gymnasielagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gymnasielagen av den 21 augusti 1998 (629/1998) 43 § 3 mom. och 44 § som följer:

43 §

Övergångsbestämmelse som gäller personalen

Avgångsåldern för tjänsteinnehavare och befattningshavare, arbetstagare och timplärare är 65 år också när pensionsåldern enligt de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft är lägre än nämnda ålder.

44 §

Övergångsbestämmelse som gäller vuxenstudierande

Den frivillighet i fråga om gymnastik och

hälsokunskap samt konst- och färdighetsämnen som avses i bestämmelsen i tredje meningen i 7 § 2 mom. samt den rätt att välja religion eller livsåskådningskunskap som avses i 9 § 5 mom. tillämpas på de studerande som inleder studierna efter det att denna lag har trätt i kraft. På studerande som har inlett studierna innan denna lag träder i kraft tillämpas vad som bestäms i lagen och förordningen om vuxengymnasier och föreskrivs med stöd av dem när denna lag träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 17 § lagen om yrkesutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 augusti 1998 om yrkesutbildning (630/1998) 17 § 2 mom. samt fogas till 17 § ett nytt 5 mom. som följer:

17 §

Läroavtalsutbildning

De studier inom läroavtalsutbildningen som ordnas på en arbetsplats i anslutning till de praktiska arbetsuppgifterna kompletteras med teoretiska studier. Utan hinder av vad som bestäms i 12 § omfattar läroavtalsutbildningen inga obligatoriska studier i gymnastik och hälsokunskap eller konst- och färdighetsämnen.

En företagare kan få läroavtalsutbildning i sitt eget företag, om utbildningsanordnaren och företagaren på det sätt som avses i 1 mom. har kommit överens om att ordna utbildning. Då baserar sig utbildningen dock inte på ett arbetsavtal och 18 och 19 § tillämpas inte på utbildningen. Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. betalas ingen utbildningsersättning till företagaren. Utbildningsersättning kan dock betalas till ett annat företag för de kostnader som orsakas av handledning och rådgivning till den företagare som får läroavtalsutbildning. Utbild-

ningsanordnaren och företagaren kan genom ett gemensamt beslut häva avtalet om att ordna utbildning. Utbildningsanordnaren kan efter att ha hört företagaren häva avtalet, om bestämmelserna i denna lag och en med stöd av lagen utfärdad förordning eller bestämmelserna i det avtal som utbildningsanord-

naren och företagaren ingått inte iakttas i utbildningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 augusti 1998 om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) 1 § 3 mom., 17 § 2 mom., 19 § 7 mom., rubriken för 43 §, 50 § 2 mom. och 63 § samt

fogas till 1 § ett nytt 4 mom., till 43 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till lagen en ny 57 a § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Om finansiering av sådan förskoleundervisning, påbyggnadsundervisning och förberedande undervisning för invandrare före den grundläggande utbildningen som avses i lagen om grundläggande utbildning gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande utbildning, om inte något annat bestäms särskilt i denna lag. Om finansiering av i lagen om yrkesutbildning avsedd undervisning och handledning som ges handikappade studerande i tränings- och rehabiliteringssyfte samt förberedande undervisning för invandrare före den grundläggande yrkesutbildningen gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning.

Om finansiering av utbildning som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och om finansieringen av den examen som avläggs i samband med utbildningen gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning. Om nämnda

yrkesinriktade grundexamen avläggs utan förberedande utbildning gäller om finansieringen av examen vad som särskilt bestäms om finansiering av yrkesinriktad tilläggsutbildning. I fråga om finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning gäller, utöver vad som i denna lag bestäms om finansiering av driftskostnader vid särskilda yrkesläroanstalter och inom läroavtalsutbildning, vad som särskilt bestäms om detta.

17 §

Priserna per enhet för grundläggande utbildning

Priserna per enhet för kommunerna graderas, enligt vad som bestäms genom förordning, enligt strukturen på kommunens skolor, antalet elever som får sådan specialundervisning som avses i 17 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning och kommunens befolkningstäthet. I fråga om de elever för vilka grundläggande utbildning på svenska enligt 4 § 4 mom. lagen om grundläggande utbildning anordnas, höjs priserna per

enhet med tio procent. I sådana skärgårdskommuner där över hälften av invånarna saknar fast trafikförbindelse till fastlandet, höjs priset per enhet med 20 procent. I övriga skärgårdskommuner höjs priset per enhet med tio procent. Vederbörande ministerium kan dessutom av särskilda skäl höja det pris per enhet som beräknats så som bestäms i detta moment.

19 §

Priserna per enhet för yrkesutbildning

Utän hinder av vad som bestäms ovan i denna paragraf är priset per enhet för grundläggande yrkesutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning 80 procent av det genomsnittliga belopp för priserna per enhet som fastställts för yrkesutbildning med stöd av 16 §. Vederbörande ministerium bestämmer årligen inom ramen för statsbudgeten priserna per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning, skilt för utbildning som förbereder för en yrkesexamen och specialyrkesexamen och skilt för annan yrkesinriktad tilläggsutbildning. De priser per enhet som avses i detta moment höjs i specialundervisning enligt vad som bestäms genom förordning.

43 §

Statsunderstöd för lärarutbildning, undervisning på samiska och i samiska samt utbildning som ordnas såsom avgiftsbelagd service

Kommunerna på samernas hembygdsområde samt andra utbildningsanordnare som är verksamma på nämnda område beviljas årligen statsunderstöd enligt av statsrådet fastställda grunder för de kostnader som föranleds av undervisning på samiska och i samiska i den grundläggande utbildningen, gymnasierna och yrkesutbildningen. Statsunderstöden skall sammanlagt motsvara de genomsnittliga kostnaderna för avlönandet av den undervisningspersonal som behövs i nämnda undervisning.

50 §

Betalningsandelen för hemkommunen för en elev som får grundläggande utbildning på sjukhus eller i skolhem

Den kommun som under den tid undervisningen pågår enligt lagen om hemkommun är hemkommun för en elev som får grundläggande utbildning i 29 § barnskyddslagen (683/1983) avsett skolhem är skyldig att för eleven till den som ordnar skolhemsundervisningen betala en betalningsandel, som fås genom att de arbetsdagar vid skolan under vilka eleven meddelats undervisning multipliceras med de genomsnittliga faktiska årskostnader som utbildningsanordnaren har haft för undervisningen per arbetsdag. Från betalningsandelen avdras det belopp enligt statsandelsgrunden som räknats ut för utbildningsanordnaren per elev som får skolhemsundervisning och i fråga om ett statligt skolhem det belopp motsvarande statsandelsgrunden som beräknats på motsvarande sätt.

57 a §

Kommunens skyldighet att delta i en övningsskolas anläggningskostnader

Den kommun där en sådan övningsskola som avses i universitetslagen (645/1997) finns är skyldig att av anläggningskostnaderna för lokaler som behövs för den grundläggande utbildning som ges vid övningsskolan till staten betala den del av det pris för anläggningsprojektet som beräknats på det sätt som avses i 32 §, som statsandelen inte skulle täcka om det vore fråga om kommunens eget anläggningsprojekt.

Om staten för gott avstår från att använda de lokaler som avses i 1 mom. för övningsskolans behov eller för andra sådana behov som kunde finansieras med stöd av denna lag, återbetalas till kommunen den relativa andel av lokalernas värde som svarar mot den andel kommunen har betalt.

63 §

Vissa obetalda statsandelar, statsunderstöd och statsbidrag

Statsandelar, statsunderstöd och statsbidrag

som avses i 49 § 2 mom. i den lag som nämns i 59 § 2 mom. och som är obetalda när denna lag träder i kraft skall betalas till de utbildningsanordnare som fungerat som huvudmän för läroanstalterna enligt vad som bestäms i nämnda 49 § 2 mom. Den betalningspost som är avsedd att betalas ut 1999 betalas dock först 2002.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Utän hinder av vad som föreskrivs i 18 § 5 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) är priset per enhet för gymnasier 60 procent av

det pris per enhet som bestämts för utbildningsanordnaren i fråga också för de studerande under 18 år som när denna lag träder i kraft studerar i ett vuxengymnasium eller vid ett gymnasiums vuxenlinje.

Utän hinder av vad som föreskrivs i 19 § 7 mom. skall finansieringen av den yrkesinriktade tilläggsutbildning som inletts innan denna lag träder i kraft och som ordnas i form av läroavtalsutbildning bestämmas enligt de priser per enhet som gäller när denna lag träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag

om ändring av 28 § lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 augusti 1998 om fritt bildningsarbete (632/1998) 28 § som följer:

28 §

Övergångsbestämmelse om finansiering

Statsandelar som inte betalats ut när denna lag träder i kraft skall betalas ut enligt periodiseringsbestämmelserna i de lagar som gäller när lagen träder i kraft. Den betalningspost som är avsedd att betalas ut 1999 betalas dock först 2002. Om den obetalda statsandelen när denna lag träder i kraft understiger 10 000 mk, betalas den ut inom ett

år från det att lagen trädde i kraft. Om en läroanstalt upphör med sin verksamhet, betalas den obetalda statsandelen ut till huvudmannen inom ett år från det att tillståndet att driva läroanstalten återkallades.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 2 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Undervisningsminister *Olli-Pekka Heinonen*

1.

Lag**om ändring av 43 och 44 § gymnasielagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gymnasielagen av den 21 augusti 1998 (629/1998) 43 § 3 mom. och 44 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §

Övergångsbestämmelse som gäller personalen

Avgångsåldern för tjänsteinnehavare och befattningshavare, arbetstagare och timlärare bestäms enligt de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft, om de i enlighet med ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av 45 § gymnasielagen (105/1989) har valt eller senast den 30 juni 1999 väljer en pensionsålder enligt de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft.

Avgångsåldern för tjänsteinnehavare och befattningshavare, arbetstagare och timlärare är 65 år också när pensionsåldern enligt de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft är lägre än nämnda ålder.

44 §

Övergångsbestämmelse som gäller vuxenstudierande

Den frivillighet i fråga om konst- och färdighetsämnen som avses i bestämmelsen i 7 § 2 mom. samt den rätt att välja religion eller livsåskådningskunskap som avses i bestämmelsen i 9 § 5 mom. tillämpas på de studerande som inleder studierna efter det att denna lag har trätt i kraft. På studerande som har inlett studierna innan denna lag träder i kraft tillämpas vad som bestäms i lagen och förordningen om vuxengymnasier och föreskrivs med stöd av dem när denna lag träder i kraft.

44 §

Övergångsbestämmelse som gäller vuxenstudierande

Den frivillighet i fråga om gymnastik och hälsokunskap samt konst- och färdighetsämnen som avses i bestämmelsen i tredje meningen i 7 § 2 mom. samt den rätt att välja religion eller livsåskådningskunskap som avses i 9 § 5 mom. tillämpas på de studerande som inleder studierna efter det att denna lag har trätt i kraft. På studerande som har inlett studierna innan denna lag träder i kraft tillämpas vad som bestäms i lagen och förordningen om vuxengymnasier och föreskrivs med stöd av dem när denna lag träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av 17 § lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 augusti 1998 om yrkesutbildning (630/1998) 17 § 2 mom. samt
fogas till 17 § ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Läroavtalsutbildning

De studier inom läroavtalsutbildningen som ordnas på en arbetsplats i anslutning till de praktiska arbetsuppgifterna kompletteras med teoretiska studier. Utan hinder av vad som bestäms i 12 § omfattar läroavtalsutbildningen inga obligatoriska studier i konst- och färdighetsämnen.

De studier inom läroavtalsutbildningen som ordnas på en arbetsplats i anslutning till de praktiska arbetsuppgifterna kompletteras med teoretiska studier. Utan hinder av vad som bestäms i 12 § omfattar läroavtalsutbildningen inga obligatoriska studier i gymnastik och hälsokunskap eller konst- och färdighetsämnen.

En företagare kan få läroavtalsutbildning i sitt eget företag, om utbildningsanordnaren och företagaren på det sätt som avses i 1 mom. har kommit överens om att ordna utbildning. Då baserar sig utbildningen dock inte på ett arbetsavtal och 18 och 19 § tillämpas inte på utbildningen. Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. betalas ingen utbildningsersättning till företagaren. Utbildningsersättning kan dock betalas till ett annat företag för de kostnader som orsakas av handledning och rådgivning till den företagare som får läroavtalsutbildning. Utbildningsanordnaren och företagaren kan genom ett gemensamt beslut häva avtalet om att ordna utbildning. Utbildningsanordnaren kan efter att ha hört företagaren häva avtalet, om bestämmelserna i denna lag och en med stöd av lagen utfärdad förordning eller bestämmelserna i det avtal som utbildningsanordnaren och företagaren ingått inte iaktas i utbildningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 augusti 1998 om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) 1 § 3 mom., 17 § 2 mom., 19 § 7 mom., rubriken för 43 §, 50 § 2 mom. och 63 § samt

fogas till 1 § ett nytt 4 mom., till 43 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till lagen en ny 57 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Om finansiering av sådan förskoleundervisning, påbyggnadsundervisning och förberedande undervisning för invandrare före den grundläggande utbildningen som avses i lagen om grundläggande utbildning gäller vad som bestäms i denna lag om finansiering av grundläggande utbildning, om inte något annat bestäms särskilt i denna lag. Om finansiering av i lagen om yrkesutbildning avsedd undervisning och handledning som ges handikappade studerande i tränings- och rehabiliteringssyfte samt förberedande undervisning för invandrare före den grundläggande yrkesutbildningen gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning. *Om finansiering av utbildning som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning. I fråga om finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning gäller, utöver vad som i denna lag bestäms om finansiering av driftskostnader vid särskilda yrkesläroanstalter och inom läroavtalsutbildning, vad som särskilt bestäms om detta.*

Om finansiering av sådan förskoleundervisning, påbyggnadsundervisning och förberedande undervisning för invandrare före den grundläggande utbildningen som avses i lagen om grundläggande utbildning gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande utbildning, om inte något annat bestäms särskilt i denna lag. Om finansiering av i lagen om yrkesutbildning avsedd undervisning och handledning som ges handikappade studerande i tränings- och rehabiliteringssyfte samt förberedande undervisning för invandrare före den grundläggande yrkesutbildningen gäller vad som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning.

Om finansiering av utbildning som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom en fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och om finansieringen av den examen som avläggs i samband med utbildningen gäller vad

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

som i denna lag bestäms om finansiering av grundläggande yrkesutbildning. Om nämnda yrkesinriktade grundexamen avläggs utan förberedande utbildning gäller om finansieringen av examen vad som särskilt bestäms om finansiering av yrkesinriktad tilläggsutbildning. I fråga om finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning gäller, utöver vad som i denna lag bestäms om finansiering av driftskostnader vid särskilda yrkesläroanstalter och inom läroavtalsutbildning, vad som särskilt bestäms om detta.

17 §

Priserma per enhet för grundläggande utbildning

Priserma per enhet för kommunerna graderas, enligt vad som bestäms genom förordning, enligt strukturen på kommunens skolnät, antalet elever som får sådan specialundervisning som avses i 17 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning och kommunens befolkningstäthet. I fråga om de elever, för vilka grundläggande utbildning på svenska enligt 4 § 4 mom. lagen om grundläggande utbildning anordnas, höjs priserma per enhet med tio procent. *I kommuner på samernas hembygdsområde höjs priserma per enhet med tio procent i fråga om elever som deltar i undervisning på samiska.* I sådana skärgårdskommuner där över hälften av invånarna saknar fast trafikförbindelse till fastlandet, höjs priset per enhet med 20 procent. I övriga skärgårdskommuner höjs priset per enhet med tio procent. Vederbörande ministerium kan dessutom av särskilda skäl höja det pris per enhet som beräknats så som bestäms i detta moment.

Priserma per enhet för kommunerna graderas, enligt vad som bestäms genom förordning, enligt strukturen på kommunens skolnät, antalet elever som får sådan specialundervisning som avses i 17 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning och kommunens befolkningstäthet. I fråga om de elever för vilka grundläggande utbildning på svenska enligt 4 § 4 mom. lagen om grundläggande utbildning anordnas, höjs priserma per enhet med tio procent. I sådana skärgårdskommuner där över hälften av invånarna saknar fast trafikförbindelse till fastlandet, höjs priset per enhet med 20 procent. I övriga skärgårdskommuner höjs priset per enhet med tio procent. Vederbörande ministerium kan dessutom av särskilda skäl höja det pris per enhet som beräknats så som bestäms i detta moment.

19 §

Priserma per enhet för yrkesutbildning

Utan hinder av vad som bestäms ovan i denna paragraf är priset per enhet för grundläggande yrkesutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning 80 procent och för

Utan hinder av vad som bestäms ovan i denna paragraf är priset per enhet för grundläggande yrkesutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning 80 procent av det

Gällande lydelse

yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning 45 procent av det genomsnittliga belopp för priserna per enhet som fastställts för yrkesutbildning med stöd av 16 §. Priserna per enhet höjs i specialundervisning enligt vad som bestäms genom förordning.

43 §

Statsunderstöd för lärarutbildning och utbildning som ordnas såsom avgiftsbelagd service

Föreslagen lydelse

genomsnittliga belopp för priserna per enhet som fastställts för yrkesutbildning med stöd av 16 §. *Vederbörande ministerium bestämmer årligen inom ramen för statsbudgeten priserna per enhet för yrkesinriktad tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning, skilt för utbildning som förbereder för en yrkesexamen och specialyrkesexamen och skilt för annan yrkesinriktad tilläggsutbildning. De priser per enhet som avses i detta moment höjs i specialundervisning enligt vad som bestäms genom förordning.*

43 §

Statsunderstöd för lärarutbildning, undervisning på samiska och i samiska samt utbildning som ordnas såsom avgiftsbelagd service

Kommunerna på samernas hembygdsområde samt andra utbildningsanordnare som är verksamma på nämnda område beviljas årligen statsunderstöd enligt av statsrådet fastställda grunder för de kostnader som föranleds av undervisning på samiska och i samiska i den grundläggande utbildningen, gymnasierna och yrkesutbildningen. Statsunderstöden skall sammanlagt motsvara de genomsnittliga kostnaderna för avlönandet av den undervisningspersonal som behövs i nämnda undervisning.

50 §

Betalningsandelen för hemkommunen för en elev som får grundläggande utbildning på sjukhus eller i skolhem

Den kommun som under den tid undervisningen pågår enligt lagen om hemkommun är hemkommun för en elev som får i 29 § barnskyddslagen (683/1983) avsedd grundläggande utbildning i skolhem är skyldig att för eleven till den som ordnar skolhemsundervisningen betala en betalningsandel, som fås genom att de arbetsdagar vid skolan under vilka eleven meddelats undervisning

Den kommun som under den tid undervisningen pågår enligt lagen om hemkommun är hemkommun för en elev som får grundläggande utbildning i 29 § barnskyddslagen (683/1983) avsett skolhem är skyldig att för eleven till den som ordnar skolhemsundervisningen betala en betalningsandel, som fås genom att de arbetsdagar vid skolan under vilka eleven meddelats undervisning multi-

Gällande lydelse

multiplieras med de genomsnittliga faktiska årskostnader som utbildningsanordnaren har haft för undervisningen per arbetsdag. Från betalningsandelen avdras det belopp enligt statsandelsgrunden som räknats ut för utbildningsanordnaren per elev som får skolhemsundervisning. Om utbildningen ordnas av staten, avdras från betalningsandelen det genomsnittliga belopp för priserna per enhet som fastställts för grundläggande utbildning med stöd av 16 §.

Föreslagen lydelse

pliceras med de genomsnittliga faktiska årskostnader som utbildningsanordnaren har haft för undervisningen per arbetsdag. Från betalningsandelen avdras det belopp enligt statsandelsgrunden som räknats ut för utbildningsanordnaren per elev som får skolhemsundervisning *och i fråga om ett statligt skolhem det belopp motsvarande statsandelsgrunden som beräknats på motsvarande sätt.*

57 a §

Kommunens skyldighet att delta i en övningsskolas anläggningskostnader

Den kommun där en sådan övningsskola som avses i universitetslagen (645/1997) finns är skyldig att av anläggningskostnaderna för lokaler som behövs för den grundläggande utbildning som ges vid övningsskolan till staten betala den del av det pris för anläggningsprojektet som beräknats på det sätt som avses i 32 §, som statsandelen inte skulle täcka om det vore fråga om kommunens eget anläggningsprojekt.

Om staten för gott avstår från att använda de lokaler som avses i 1 mom. för övningsskolans behov eller för andra sådana behov som kunde finansieras med stöd av denna lag, återbetalas till kommunen den relativa andel av lokalernas värde som svarar mot den andel kommunen har betalt.

63 §

Vissa obetalda statsandelar, statsunderstöd och statsbidrag

Statsandelar, statsunderstöd och statsbidrag som avses i 49 § 2 mom. i den lag som nämns i 59 § 2 mom. och som är obetalda när denna lag träder i kraft skall betalas till de utbildningsanordnare som fungerat som huvudmän för läroanstalterna enligt vad som bestäms i nämnda 49 § 2 mom.

63 §

Vissa obetalda statsandelar, statsunderstöd och statsbidrag

Statsandelar, statsunderstöd och statsbidrag som avses i 49 § 2 mom. i den lag som nämns i 59 § 2 mom. och som är obetalda när denna lag träder i kraft skall betalas till de utbildningsanordnare som fungerat som huvudmän för läroanstalterna enligt vad som bestäms i nämnda 49 § 2 mom. *Den betalningspost som är avsedd att betalas ut 1999 betalas dock först 2002.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1999.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 18 § 5 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) är priset per enhet för gymnasier 60 procent av det pris per enhet som bestämts för utbildningsanordnaren i fråga också för de studerande under 18 år som när denna lag träder i kraft studerar i ett vuxengymnasium eller vid ett gymnasiums vuxenlinje.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 19 § 7 mom. skall finansieringen av den yrkesinriktade tilläggsutbildning som inletts innan denna lag träder i kraft och som ordnas i form av läroavtalsutbildning bestämmas enligt de priser per enhet som gäller när denna lag träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av 28 § lagen om fritt bildningsarbete**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 21 augusti 1998 om fritt bildningsarbete (632/1998) 28 § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

28 §

28 §

*Övergångsbestämmelse om finansiering**Övergångsbestämmelse om finansiering*

Statsandelar som inte betalats ut när denna lag träder i kraft skall betalas ut enligt periodiseringsbestämmelserna i de lagar som gäller när lagen träder i kraft. Om den obetalda statsandelen när denna lag träder i kraft understiger 10 000 mark, betalas den ut inom ett år från det att lagen trädde i kraft. Om en läroanstalt upphör med sin verksamhet, betalas den obetalda statsandelen ut till huvudmannen inom ett år från det att tillståndet att driva läroanstalten återkallades.

Statsandelar som inte betalats ut när denna lag träder i kraft skall betalas ut enligt periodiseringsbestämmelserna i de lagar som gäller när lagen träder i kraft. *Den betalningspost som är avsedd att betalas ut 1999 betalas dock först 2002.* Om den obetalda statsandelen när denna lag träder i kraft understiger 10 000 mk, betalas den ut inom ett år från det att lagen trädde i kraft. Om en läroanstalt upphör med sin verksamhet, betalas den obetalda statsandelen ut till huvudmannen inom ett år från det att tillståndet att driva läroanstalten återkallades.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
